

CAUZELE ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI mai 2008

Tratamente inumane sau degradante – art. 3 din Convenție: încălcare substanțială și procedurală

Dreptul la un proces echitabil. Termen rezonabil – art. 6 alin. (1) din Convenție

1. Concluziile raportului de expertiză medico-legală, care atestă că reclamantul prezenta leziuni cauzate prin lovire cu obiecte contondente care s-au putut produce cu 15 până la 30 zile anterior examinării medicale și pentru vindecarea cărora sunt necesare 6-7 zile de îngrijiri medicale, chiar dacă examinarea a fost efectuată la o lună după data producerii agresiunilor invocate, precum și concluziile procurorului militar, care au stabilit clar existența leziunilor reclamantului, indiferent dacă au fost cauzate de anchetatori sau de altcineva, erau suficient de serioase pentru ca relele tratamente care le-au cauzat să intre sub protecția art. 3 din Convenție: *încălcare sub aspect substanțial*.

2. Pe de altă parte, din moment ce Guvernul nu a stabilit în mod satisfăcător că leziunile reclamantului ar fi fost cauzate în alt mod decât prin tratamentul ce i-a fost aplicat de către autorități ori cu acordul acestora sau datorită condițiilor nepotrivite de detenție, în special ținând cont de faptul că autoritățile nu au prevenit relele tratamente petrecute cel puțin după data când acestea au devenit previzibile, leziunile sunt rezultatul unui tratament inuman sau degradant.

Mai mult, nu poate fi considerată ca executată obligația statului de a efectua o anchetă adecvată cu privire la susținerea reclamantului privitoare la relele tratamente invocate: anchetarea ofițerilor de poliție și a gardienilor de către un procuror militar care, dată fiind legislația în vigoare la epoca săvârșirii faptelor, crea îndoieli puternice asupra indepen-

denței ierarhice și instituționale a procurorului militar; audierea doar a doi deținuți din cele șapte persoane care împărțeau celula cu reclamantul, unul dintre ei nefiind înregistrat în registre oficiale ca fiind cazat în aceeași celulă cu reclamantul; neaudierea niciunui ofițer de poliție sau gardian; limitarea anchetei doar la exonerarea ofițerilor de poliție de răspundere, fără a-i identifica pe cei responsabili pentru leziunile reclamantului; necercetarea acuzelor aduse colegilor de celulă și nici identificarea celor care puteau săvârși actele de violență.

Presupunând că leziunile reclamantului au fost provocate de colegii de celulă datorită comportamentului reclamantului și a problemelor sale mentale, autoritățile rămân responsabile de acest aspect, datorită neglijenței și neasigurării condițiilor de detenție adecvate stării sale medicale, cel puțin de la data când autoritățile au cunoscut existența lor.

3. Contravin dispozițiilor art. 6 alin. (1) din Convenție privitoare la durata procesului, trimiterile repetate ale dosarului între parchet și procurorul militar, care au contribuit semnificativ la prelungirea cauzei, fără a putea fi imputată reclamantului: *încălcare*.

Cauza *GEORGESCU împotriva României*, hotărârea din 22 aprilie 2008^{*)}

Comunicată la 13 mai 2008

Cererea nr. 25230/03

În cauza *Georgescu împotriva României*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a III-a), într-o cameră compusă din: Josep Casadevall, președinte, Elisabet Fura-Sandstörm, Corneliu Bîrsan, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Ann Power, judecători, și domnul Santiago Quesada, grefier de

^{*)} Traducere de *Veronica Dobozi*, avocat în Baroul București.

secție, după deliberarea din Camera de consiliu din data de 22 aprilie 2008, pronunță următoarea hotărâre, adoptată la aceeași dată.

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 25230/03, îndreptată împotriva României, al cărui resortisant, dl. Florin Georgescu («reclamantul»), a sesizat Curtea la 4 iulie 2003, în baza art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale («Convenția»).
2. Reclamantul, care a primit asistență judiciară gratuită, a fost reprezentat în fața Curții de d-nul C. Purcărescu, avocat din București. Guvernul român («Guvernul») a fost reprezentat de agentul său, dl Răzvan Horațiu Radu, de la Ministerul Afacerilor Externe.
3. La 27 martie 2007, Curtea a decis să comunice Guvernului capetele de cerere privind art. 3 (rele-tratamente în detenție), art. 6 alin. (1) (durata procesului penal împotriva reclamantului), art. 8 (dreptul la respectarea corespondenței) și art. 34 din Convenție. Prevalându-se de dispozițiile art. 29 alin. (3), Curtea a decis să fie examinate în același timp admisibilitatea și temeinicia cauzei.
4. La data de 17 septembrie 2007, președintele secției a respins cererea reclamantului de judecare cu prioritate a cauzei, formulată în temeiul art. 41 din Regulamentul Curții.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

5. Reclamantul s-a născut în 1966 și locuiește în București.
 6. La data de 8 decembrie 1995, S.M., un important om de afaceri, a formulat o plângere penală împotriva reclamantului, care, în perioada martie-octombrie 1995, a solicitat suma de 20.000 dolari SUA pentru soția sa bolnavă, dar a folosit banii pentru a-și cumpăra două mașini, marca Mercedes și respectiv BMW. Reclamantul a pretins că lucra pentru Serviciul de Protecție și Pază, o instituție de stat cu atribuții în domeniul securității naționale, dar în ancheta ulterioară s-a descoperit că acesta fusese eliberat din funcție la data de 5 aprilie 1995.
- Plângeri similare pentru înșelăciune au fost formulate de alte victime ale reclamantului.

A. Arestarea reclamantului și relele-tratamente din perioada arestării

7. Reclamantul a fost reținut la data de 11 ianuarie 1996 și deținut în arestul Poliției Municipiului București. A doua zi, procurorul a dispus arestarea sa, fiind închis în același spațiu.
 - Prin memoriul formulat la data de 12 februarie 1996, reclamantul a adus la cunoștința procurorului faptul că suferă de tulburări psihice și ca urmare a solicitat efectuarea unor examinări psihiatrice (a se vedea *supra*, § 23).
 8. La data de 4 aprilie 1996, o judecătorie din București a respins cererea procurorului de prelungire a arestării reclamantului. La data de 8 aprilie 1996, reclamantul a fost eliberat din arest.
 9. La data de 12 iunie 1996, procurorul a dispus din nou arestarea reclamantului. La data de 14 iunie 1996 acesta a fost arestat și închis în arestul poliției.
 10. La data de 24 iulie 1996, Tribunalul București a casat hotărârea judecătorei din 4 aprilie și a prelungit arestarea reclamantului.
 11. Acesta a fost eliberat din nou la data de 18 decembrie 1997.
 12. Susținerile părților privind condițiile de detenție diferă în mod semnificativ.
- #### 1. Susținerile reclamantului
13. Potrivit reclamantului, în perioada primelor patru săptămâni de arest a fost bătut de către polițiști mascați și colegii de celulă, din ordinul anchetatorilor.
 14. A fost trezit noaptea și interogat, sub pedeapsa cu moartea. A fost forțat să se aplece cu mâinile încătușate în spatele genunchilor. Anchetatorii l-au atârnat apoi cu capul în jos de un baston trecut printre mâini și picioare. A fost bătut peste picioare cu proprii pantofi până a fost lăsat aproape inconștient.
 15. Acest tratament a fost repetat la un interval de două până la patru zile.
 16. În mod obișnuit, era adus la birourile de la primul etaj și bătut peste spate și cap cu bastoane din metal-armat învelit în lemn, în timp ce anchetatorii îl agresau verbal.
 17. La o dată nespecificată, un coleg de celulă numit „Nelu” l-a violat pe reclamant, cu ajutorul altor colegi de celulă și încurajat de anchetatori. Acesta i-a rupt și un dinte reclamantului cu pumnul când acesta din urmă a refuzat să deschidă gura.

18. Colegii de celulă au urinat în mâncarea reclamantului și l-au silit să mănânce.

19. Reclamantul i-a spus soției sale despre relele tratamente și aceasta a informat avocatul reclamantului, care a reușit să obțină mutarea acestuia într-o altă celulă, dar reclamantul a fost din nou subiectul unor rele tratamente din partea noilor colegi de celulă. Acesta a fost obligat să facă genuflexiuni și flotări toată noaptea sub supravegherea unui coleg de celulă. Dacă refuza să se supună, a doua zi era bătut. Nu i se permitea să folosească toaleta, fiind bătut când urina în celulă.

20. Potrivit reclamantului, tratamentul care i-a fost aplicat de anchetatori a fost mult mai rău decât cel suferit din cauza colegilor de celulă. La un moment dat a fost lovit cu pumnul în ficat de către un polițist, atât de puternic încât a fost lăsat aproape fără cunoștință.

2. Susținerile Guvernului

21. Guvernul a negat faptul că reclamantului i-au fost aplicate rele tratamente.

22. A fost prezentat un raport detaliat al detenției reclamantului și a tratamentului medical, întemeiat pe cuprinsul registrelor arestului și a dosarului medical. Potrivit acestui raport, în perioada 30 ianuarie-9 februarie 1996 reclamantul a împărțit o celulă cu alți doisprezece arestați, inclusiv M.I.

23. Între 9 și 28 februarie a fost internat la Spitalul Penitenciar Jilava. La data de 22 februarie 1996 medicii specialiști în psihiatrie de la Institutul de Medicină Legală Mina Minovici l-au examinat pe reclamant și i-au pus diagnosticul de tulburări de personalitate. Diagnosticul a fost confirmat de același institut la data de 8 august 1996, la cererea procurorului.

24. De la data de 28 februarie și până la 1 aprilie 1996 reclamantul a fost deținut din nou în arestul Poliției Municipiului București și cazat în celulă cu zece alți arestați: M.I., B.Y., T.G., C.M., G.M., V.G., L.N., P.N., V.C. și R.S.M.

25. La data de 1 aprilie, reclamantul a fost trimis la Spitalul Penitenciar Jilava unde a rămas până la data de 8 aprilie. A fost diagnosticat cu depresie, anxietate și hemiplegie pe partea stângă a corpului.

26. În perioada 14 iunie-7 septembrie 1996 a fost din nou deținut în arestul poliției și a împărțit celula cu alți patru arestați. Pentru restul perioadei de arest reclamantul a fost internat la Spitalul Penitenciar Jilava, unde a fost tratat pentru depresie și tulburări de personalitate.

27. Niciun deținut numit „Nelu” nu a fost identificat de către autoritățile de detenție.

28. Nicio plângere a reclamantului privind condițiile de detenție nu a fost înregistrată la aceste autorități în perioada arestului său.

B. Ancheta privind pretensele rele-tratamente

29. La data de 16 februarie 1996, soția reclamantului a formulat o plângere penală la Parchetul de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial București, plângându-se de faptul că soțul său a fost subiectul unor rele tratamente în perioada arestului. Aceasta a menționat că a remarcat semne de violență pe fața soțului ei la data de 14 februarie 1996, când l-a vizitat la spitalul închisorii. Acesta i-a spus că fusese bătut.

30. La data de 15 martie 1996, reclamantul a fost audiat de procuror. Părțile relevante din declarația sa arată următoarele:

„Am fost arestat (...) și cazat în celulă cu alți șapte arestați în primele două-trei săptămâni. În această perioadă, deținutul responsabil cu menținerea ordinii în celulă, numitul „Nelu”, a încercat să mă abuzeze sexual. În aceeași perioadă am fost dus la audieri și lovit cu picioarele în stomac și față; am primit lovituri în obraji și am fost îngenunchat (...) de către trei sau patru persoane purtând haine civile și măști ... Acest tratament continuă și acum (...)

Aș dori de asemenea să menționez că în (...) 1995 am fost tratat pentru spasmofilie; în mai 1995 am suferit de depresie și am urmat un tratament legat de acest diagnostic (...) și am fost tratat pentru anxietate.”

31. La data de 21 martie 1996 procurorul i-a audiat pe M.I. și S.C., doi colegi de celulă care au afirmat că au împărțit celula cu reclamantul, primul în perioada 30 ianuarie – 1 aprilie 1996, iar al doilea începând cu 7 martie 1996 până la o dată nespecificată. Ambii au afirmat că reclamantul nu s-a plâns cu privire la rele tratamente aplicate de anchetatori și nu a fost subiectul unor asemenea tratamente din partea colegilor de celulă.

32. La data de 4 aprilie 1996, Institutul de Medicină Legală Mina Minovici, care l-a examinat pe reclamant la cererea procurorului, și-a finalizat raportul, descriind starea reclamantului după cum urmează:

„1) echimoze de culoare galben pal cu dimensiunile de 6/7 cm pe brațul drept, la 1/3 distanță de palmă, cu un contur nedefinit, tare la palpare [hematom vechi, (...)];

2) zonă de culoare galben pal cu hiper-pigmentație în centru, contur neregulat, (...) izolat pe brațul stâng, la aproximativ 1/3 distanță de partea din față (placă cu dimensiunile de 5/4 cm);

3) echimoză semicirculară cu dimensiunile de 7/5 cm în zona inghinală (cu centrul de un galben pal), albăstrie cu margini verzui și contur vizibil;

4) se plânge de dureri în partea dreaptă a hipocondrului. Palpare: ficat, aproximativ la 5 cm sub rebordul costal, foarte sensibil. Se recomandă examinare de specialitate (ecografie).

Concluzie: Georgescu Florin prezintă leziuni cauzate prin lovire cu obiecte contondente care s-au putut produce cu 15 până la 30 de zile anterior examinării medicale. Este nevoie de 6 până la 7 zile de îngrijiri medicale pentru aceste leziuni.”

33. La data de 19 aprilie 1996 procurorul militar a dat următoarea soluție:

„1. Neînțeperea urmăririi penale (...) deoarece leziunile au fost provocate de acțiunile reclamantului (...)

3. Comunicarea acestei soluții persoanelor interesate.”

34. La data de 24 aprilie 1996, procurorul militar a trimis următoarea adresă soției reclamantului:

„Cercetările au evidențiat că faptele din plângere au avut loc din cauza conflictelor dintre reclamant și colegii de celulă, cauzate de problemele mentale ale acestuia. Leziunile nu au fost provocate de gardieni.”

35. Nici reclamantul și nici soția sa nu au primit soluția procurorului.

36. La data de 26 august 2003, la cererea reclamantului, Parchetul Militar București i-a comunicat acestuia că procurorul a decis neînțeperea urmăririi penale la data de 19 aprilie, pentru că faptele nu intrau sub incidența legii penale.

C. Procesul penal împotriva reclamantului

37. La data de 27 decembrie 1995 reclamantul a predat Poliției București documentele solicitate în contextul cercetării acuzațiilor împotriva sa.

La data de 28 decembrie 1995 a fost audiat de poliție în legătură cu faptele cercetate. A doua zi poliția a propus începerea urmăririi penale împotriva reclamantului.

38. La data de 10 ianuarie 1996, Parchetul de pe lângă Tribunalul București a început urmărirea penală împotriva reclamantului cu privire la diferite acuzații de fals și abuz în serviciu.

39. Reclamantul a mai fost audiat fie de către poliție, fie de către procuror la datele de 11, 12 și 30 ianuarie, 19 martie, 11 iunie, 9 iulie și 15 august 1996.

În perioada ianuarie-iunie 1996, mai mulți martori și pretinse victime au fost audiate în cauză.

Soția reclamantului a fost audiată de către anchetatori la datele de 27 decembrie 1995, 5 și 31 ianuarie, 19 martie și 11 iunie 1996.

40. La data de 11 ianuarie, 16 martie și 6 iunie 1996 s-a efectuat o percheziție la domiciliul reclamantului. Două mașini, un Mercedes și un BMW, găsite în garajul său au fost confiscate și evaluate de un expert la valoarea de 18.654 dolari SUA. La data de 2 aprilie 1996, cu acordul soției reclamantului, cele două mașini au fost date persoanei vătămate S.M., în schimbul prejudiciului pretins suferit.

41. La data de 13 septembrie 1996, procurorul a deschis un dosar separat pentru faptele penale pretins săvârșite între 28 martie și 3 aprilie 1995 și a trimis dosarul la Parchetul Militar București, pentru că reclamantul avea calitatea de ofițer la acea dată.

42. La data de 16 septembrie 1996, același procuror l-a trimis în judecată pe reclamant pentru înșelăciune, faptă pretins comisă la data de 6 iunie 1996. La data de 6 octombrie 2000, reclamantul a fost condamnat de o judecătorie din București. Plângerea formulată în fața Curții nu se referă și la acest proces.

43. Mai mulți martori au fost audiați de către procurorul militar. La data de 7 decembrie 1999, acesta a decis neînțeperea urmăririi penale împotriva reclamantului pentru faptele comise înainte de 3 aprilie 1995 și a trimis cauza înapoi la Parchetul de pe lângă Tribunalul București în ceea ce privea cercetarea faptelor săvârșite între 26 iunie și 15 octombrie 1995. S-a reținut totodată că reclamantul s-a sustras de la cercetări. La cererea sa, reclamantul a fost informat despre această soluție la data de 8 august 2003, dar nu a primit o copie a ei.

44. Procurorul din cadrul Parchetului de pe lângă Tribunalul București a început urmărirea penală împotriva reclamantului, dar nu a putut să-l audieze pe acesta înainte de 27 iunie 2001, de vreme ce se pretindea că acesta s-a sustras de la urmărirea penală.

45. La data de 9 septembrie 2002 procurorul din cadrul Parchetului de pe lângă Tribunalul București a decis neînțeperea urmăririi penale împotriva reclamantului și a făcut referire la soluția procurorului militar din 7 decembrie 1999 privind aceleași fapte. Cu toate acestea, la data de 23 septembrie 2002 Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București a infirmat soluția și a dispus redeschiderea urmăririi penale împotriva reclamantului.

46. Cauza a fost trimisă din nou la procurorul din cadrul Parchetului de pe lângă Tribunalul București la data de 26 septembrie 2002 și de aici la poliție pentru investigații, la data de 6 noiembrie 2002.

47. La data de 10 februarie 2003, reclamantul a fost audiat.

48. La data de 10 martie 2003, poliția a înaintat dosarul la procurorul din cadrul Parchetului de pe lângă Tribunalul București cu propunerea de trimitere în judecată a reclamantului. Cu toate acestea, la data de 4 iulie 2003, procurorul a dispus încetarea urmăririi penale întrucât faptele se presciseseră.

49. La data de 5 noiembrie 2003 Parchetul de pe lângă Tribunalul București i-a comunicat reclamantului această soluție.

D. Accesul reclamantului la propriul dosar

50. Reclamantul a solicitat judecătoriei competente din București să-i permită copierea declarației sale din 4 aprilie 1996. Această informație a fost solicitată de către Curte.

51. Prin adresa din 4 septembrie 2003, președintele judecătoriei l-a informat pe reclamant că este imposibil să obțină o copie, de vreme ce dosarul se află în arhiva veche, care a fost reorganizată.

E. Noul proces penal împotriva reclamantului

52. În 1995, Serviciul Român de Informații a solicitat Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție începerea urmăririi penale împotriva reclamantului pentru că ar fi șantajat mai mulți funcționari publici și oameni de afaceri în perioada februarie-iulie 2005, pretinzând că este angajat al Serviciului de Informații.

53. La data de 11 octombrie 2005, Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție și-a declinat competența în favoarea Parchetului de pe lângă Tribunalul București. La data de 24 octombrie 2005, parchetul a percheziționat casa reclamantului și a confiscat mai multe documente, inclusiv următoarele:

- scrisoarea din 11 august 2003 a Curții, privind prezenta plângere;
- raportul de expertiză medicală din 4 aprilie 1996;
- plângerea penală din 16 februarie 1996;
- adresa procurorului militar din 24 aprilie 1996;
- copii ale unei scrisori adresată de reclamant Curții și a unui memoriu adresat Parchetului Național Anticorupție.

54. Toate aceste documente i-au fost înapoiate reclamantului la datele de 1 și 21 februarie 2006.

55. Reclamantul a susținut că anchetatorii și serviciile secrete au înecat să-l intimideze pentru a-l determina să-și retragă plângerea adresată Curții.

56. Procesul penal împotriva reclamantului încă este în curs de desfășurare pe rolul Tribunalului București.

F. Acțiunea în despăgubiri pentru arestarea nelegală

57. La o dată nespecificată, reclamantul a formulat o acțiune în despăgubiri pentru arestarea sa nelegală, în temeiul art. 504 și art. 505 C. proc. pen. Acesta a apreciat că decizia procurorului de a înceta procesul penal pentru că s-au prescris faptele i-a încălcat dreptul de acces la un tribunal și i-a provocat un prejudiciu suplimentar de vreme ce nu s-a dispus restituirea celor două mașini confiscate.

58. Prin hotărârea din 27 aprilie 2004, Tribunalul București a respins acțiunea cu motivarea că cererea reclamantului nu se încadrează în niciuna dintre categoriile prevăzute de art. 504 C. proc. pen. și că nu a dovedit dreptul său de proprietate asupra celor două mașini.

II. Legislația internă relevantă

59. Prevederile relevante din Codul de procedură penală și prevederile ce reglementează activitatea poliției și a procurorului militar se regăsesc în cauzele *Dumitru Popescu împotriva României* [(nr. 1), nr. 49234/99, §§ 43-46, 26 aprilie 2007] și *Barbu Anghelescu împotriva României* (nr. 46430/99, § 40, 5 octombrie 2004).

60. Dispozițiile relevante din codurile penal și civil referitoare la căile de obținere a despăgubirilor pentru rele tratamente se regăsesc în cauza *Kalanyos și alții împotriva României* [(decizie), nr. 57884/00, 19 mai 2005].

61. În aceeași hotărâre, precum și în §§ 43-45 ale hotărârii din cauza *Dumitru Popescu* (nr. 1), precitată, există o descriere a evoluției legislației privitoare la plângerile împotriva soluțiilor date de procuror (art. 278 C. proc. pen. și art. 278¹, introduse prin Legea nr. 281/24 iunie 2003, în vigoare de la 1 ianuarie 2004).

62. Pentru legislația referitoare la plângerile îndreptate împotriva personalului închisorilor, a se vedea §§ 45-48 ale hotărârii din cauza *Vitan împotriva României* (nr. 42084/03, 25 martie 2008).

ÎN DREPT

I. Pretinsa încălcare a art. 3 din Convenție

63. Reclamantul s-a plâns că i s-au aplicat rele-tratamente în timpul arestului și, în esență, că ancheta care a urmat nu a fost una efectivă. Acesta a invocat art. 3 din Convenție, care prevede după cum urmează:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante”.

A. Cu privire la admisibilitate

64. Guvernul a considerat că reclamantul nu a epuizat căile de atac interne de vreme ce nu a contestat soluția procurorului din 19 aprilie 1996 și nici nu a formulat o plângere penală separată împotriva colegilor de celulă. În opinia sa, plângerea reclamantului către procuror se referea numai la leziunile pretins produse de anchetatori, iar susținerile referitoare la relele tratamente din partea colegilor de celulă au fost prezentate pentru prima oară chiar în plângerea formulată la Curte. În plus, Guvernul a subliniat că reclamantul nu a respectat, atunci când a formulat plângerea sa din 4 iulie 2003, termenul limită de șase luni, care curgea de la data soluției procurorului, 19 aprilie 1996.

65. Reclamantul a replicat că nu avea niciun remediu efectiv împotriva soluției procurorului, care, oricum, nu i-a fost comunicată decât în anul 2003.

66. Curtea consideră că argumentele Guvernului referitoare la inadmisibilitatea cererii ridică probleme precum eficiența anchetei și a plângerii împotriva soluției procurorului, precum și problema comunicării acestei soluții. Acestea sunt ca urmare strâns legate de fondul cererii examinate. În consecință, Curtea va uni excepția cu fondul cauzei (a se vedea cauza *Kavak împotriva Turciei*, nr. 53489/99, §§ 44-49, 6 iulie 2006).

67. Curtea constată că această plângere nu este în mod manifest nefondată în sensul art. 35 alin. (3) din Convenție. De asemenea, Curtea relevă faptul că nu există niciun motiv vădit de inadmisibilitate. Așadar o declară admisibilă.

B. Cu privire la fond

1. Susținerile părților

68. Guvernul reamintește că reclamantul nu s-a plâns autorităților interne (procuror, administrația arestului) cu privire la relele tratamente aplicate de colegii de celulă și a făcut trimitere la concluziile anchetei naționale potrivit căreia leziunile nu au fost comise de către ofițerii de poliție sau anchetatori. S-a apreciat că reclamantul nu a reușit să demonstreze dincolo de o îndoială rezonabilă că leziunile invocate au fost cauzate de către autorități în timpul arestului său.

69. Reclamantul a considerat că autoritățile au avut nevoie de mult timp pentru a investiga susținerile sale și a subliniat că expertiza medico-legală a fost efectuată abia la o lună după plângerea pentru rele tratamente.

2. Aprecierea Curții

70. Curtea reamintește jurisprudența sa privind art. 3, în special aprecierea Curții cu privire la nivelul minim de gravitate pe care trebuie să-l atingă relele tratamente pentru a intra în câmpul de aplicare al acestui articol [a se vedea cauzele *Assenov și alții împotriva Bulgariei*, hotărârea din 28 octombrie 1998, ECHR 1998-VIII, p. 3288, § 93; *Irlanda împotriva Regatului Unit*, hotărârea din 18 ianuarie 1978, Seria A nr. 25, p. 65, § 162; *Kudła împotriva Poloniei* (GC), nr. 30210/96, § 91-92, ECHR 2000-XI; *Peers împotriva Greciei*, nr. 28524/95, § 67-74, ECHR 2001-III și *Raninen împotriva Finlandei*, hotărârea din 16 decembrie 1997, ECHR 1997-VIII, p. 2821, § 55).

71. În plus, aceasta reamintește că atunci când un particular formulează o plângere motivată cu privire la relele tratamente ce i-au fost aplicate de către poliție sau alți asemenea agenți ai statului ori aflați sub controlul acestuia, nelegale și care încalcă dispozițiile art. 3, acest text reclamă efectuarea unei anchete oficiale efective și de natură a conduce la identificarea și tragerea la răspundere a celor vinovați [a se vedea cauzele *Selmouni împotriva Franței* (GC), nr. 25803/94, § 87, ECHR 1999-V; *Assenov și alții*, precitată, § 102; și, *mutatis mutandis*, *Velikova împotriva Bulgariei*, nr. 41488/98, § 70, ECHR 2000-VI].

72. În fine, chiar dacă are un rol subsidiar cu privire la evaluarea probelor, Curtea reamintește că în privința plângerilor referitoare la încălcarea dispozițiilor art. 3 din Convenție trebuie să efectueze în mod special o cercetare atentă a faptelor, chiar dacă anumite proceduri interne sau investigații au fost deja desfășurate în plan național [a se vedea, de exemplu, cauzele *McKerr împotriva Regatului Unit* (decizie), nr. 28883/95, 4 aprilie 2000, și *Cobzaru împotriva României*, nr. 48254/99, § 65, 26 iulie 2007].

73. Revenind la cauza de față, Curtea reține concluziile raportului de expertiză medico-legală (chiar dacă examinarea a fost efectuată la o lună după data producerii agresiunilor invocate) și concluziile procurorului militar care a stabilit existența leziunilor reclamantului, indiferent dacă au fost cauzate de anchetatori sau de altcineva, erau suficient de serioase pentru ca relele tratamente care le-au cauzat să intre în câmpul de aplicare al art. 3 (a se vedea, de exemplu, cauzele *A. împotriva Regatului Unit*, hotărârea din 23 septembrie 1998, ECHR 1998-VI, p. 2699, § 21, și *Ribitsch împotriva Austriei*, hotărârea din 4 decembrie 1995, Seria A nr. 336, p. 9 și 26, §§ 13 și 39).

Rămâne de stabilit dacă statul ar putea fi considerat responsabil în temeiul art. 3 pentru aceste leziuni.

74. Curtea reține că a fost desfășurată o anchetă penală în cauză. În continuare, se va analiza în ce măsură aceasta a fost efectivă.

75. Din documentele aflate la dosar, Curtea reține că procurorul militar a fost investit să ancheteze rele-tratamente pretins comise de ofițeri de poliție, gardieni și particulari. În ceea ce privește primele două categorii, Curtea a stabilit deja că legislația în vigoare la data faptelor pune într-o lumină îndoielnică independența ierarhică și instituțională a procurorului militar [a se vedea cauzele *Barbu Anghelescu*, §§ 40-30 și 70, și *Dumitru Popescu (nr. 1)*, §§ 74-78, precitate, și *Melinte împotriva României*, nr. 43247/02, §§ 23-30, 9 noiembrie 2006].

76. Aceste îndoieli sunt reflectate în cauza de față în modul în care s-a desfășurat ancheta penală.

77. Deși reclamantul a împărțit celula cu alți arestați (declarația reclamantului și documentele oficiale nu precizează exact numărul acestora, dar rezultă că erau cel puțin alte șapte persoane în celula reclamantului) la data când s-au produs evenimentele, procurorul a audiat numai doi deținuți: M.I., care a fost coleg de celulă cu reclamantul de la 30 ianuarie până la 1 aprilie 1996, și S.C., care nu apare în registrele oficiale ca fiind cazat în aceeași celulă cu reclamantul. Niciun ofițer de poliție sau gardian nu a fost audiat.

78. Un alt motiv de îngrijorare este faptul că anchetatorii s-au limitat la a-i exonera de răspundere pe ofițerii de poliție și nu i-au identificat pe cei responsabili pentru leziunile reclamantului. Nu au fost cercetate nici acuzele aduse colegilor de celulă și nici nu au fost identificați cei care puteau săvârși actele de violență.

79. În fine, Curtea atrage atenția asupra faptului că atât autoritățile locului de deținere cât și procurorul militar erau informați la momentul arestului cu privire la istoricul stării de sănătate psihică a reclamantului (a se vedea supra, §§ 7 și 30). Chiar presupunând că leziunile reclamantului au fost provocate de către colegii de celulă din cauza comportamentului său și a problemelor mentale, așa cum a conchis procurorul, Curtea nu poate decât să rețină că departe de a exonera autoritățile de responsabilitate, acest aspect denotă neglijența autorităților și faptul că nu i-au asigurat condiții de detenție adecvate condiției sale medicale, cel puțin de la data de 16 februarie 1996, dată la care relele-tratamente au fost aduse la cunoștința autorităților (a se vedea supra, § 29 și cauzele *Kudła*, precitată, § 94, ECHR 2000-XI, și *Mouisel împotriva Franței*, nr. 67263/01, § 40, ECHR 2002-IX).

80. Revenind la obiecția Guvernului de nerespectare a termenului limită de șase luni, Curtea reține că nici

reclamantul și nici soția sa nu au fost informați procedural cu privire la rezultatul cercetărilor înainte de anul 2003. Adresa pe care procurorul militar a trimis-o la data de 24 aprilie 1996 nu constituie sau nu înlocuiește comunicarea soluției. Nu este indicată data soluției, cu atât mai puțin calea de atac împotriva ei. Mai mult, simpla remarcă a lipsei de responsabilitate a gardienilor nu clarifică situația anchetatorilor sau a colegilor de celulă pe care reclamantul îi acuzase de rele-tratamente.

Ca urmare Curtea consideră că reclamantul nu ar fi putut să înțeleagă în mod clar din adresa procurorului militar că pentru toate aceste aspecte cercetările au fost încheiate [a se vedea, *per a contrario*, cauzele *Kinis împotriva Turciei* (decizia), nr. 13635/04, 28 iunie 2005, și *Kazel Yildiz și alții împotriva Turciei* (decizie), nr. 34542/03, 28 septembrie 2006].

81. Este adevărat că reclamantul nu a depus eforturi pentru a se urmări desfășurarea anchetei.

Cu toate acestea, ținând seama de ritmul procesului penal împotriva sa (a se vedea infra, §§ 93-96) este rezonabil pentru reclamant să-și fi închipuit că cercetările cu privire la relele-tratamente invocate vor dura mult timp și vor continua să se desfășoare. Ca urmare, reclamantul nu poate fi considerat ca fiind neglijent (a se vedea cauza *Kavak*, precitată, §§ 84-86).

82. În fine, Curtea consideră că este rezonabil să presupună că reclamantul a preferat să aștepte rezultatul anchetei înainte de a se plânga Curții, în mod deosebit pentru că rezultatul putea avea influență cu privire la analiza Curții asupra pretinselor rele-tratamente [a se vedea cauza *Paul și Audrey Edwards împotriva Regatului Unit* (decizie), nr. 46477/99, 7 iunie 2001].

83. În ceea ce privește argumentul Guvernului de neepuizare a căilor interne de atac, Curtea reține că plângerea împotriva soluțiilor procurorului a devenit un remediu efectiv potrivit standardelor Convenției începând cu 1 iulie 2004, când Legea nr. 281/2003 care modifica dreptul de acces la o instanță a intrat în vigoare [a se vedea cauza *Dumitru Popescu împotriva României (nr. 1)*, precitată, §§ 43-45]. Oricum, cei opt ani care s-au scurs între data la care relele-tratamente invocate s-au produs și data la care calea de atac a devenit posibilă, conduce la inefectivitatea acestui remediu în speță [a se vedea cauza *Dumitru Popescu (nr. 1)*, precitată, § 56].

84. Pentru toate aceste argumente, Curtea respinge excepțiile prelabile ale Guvernului. În continuare, în lumina celor de mai sus și pe baza materialului aflat la dispoziția sa, Curtea apreciază că Guvernul nu a stabilit în mod satisfăcător că leziunile reclamantului ar fi fost

cauzate în alt mod decât prin tratamentul ce i-a fost aplicat de către autorități sau cu acordul acestora sau datorită condițiilor nepotrivite de detenție, în special ținând cont de faptul că autoritățile nu au prevenit relele-tratamente petrecute cel puțin după data când au devenit previzibile, concluzionând că aceste leziuni sunt rezultatul unui tratament inuman ori degradant (a se vedea, de asemenea, cauza *Cobzaru*, precitată, § 74). Prin urmare, a fost încălcat art. 3 din Convenție.

85. Având în vedere deficiențele anchetei, anterior menționate, Curtea consideră de asemenea că autoritățile etatice nu și-au îndeplinit sarcina de a efectua o anchetă adecvată cu privire la susținerile reclamantului privind relele-tratamente (a se vedea cauza *Cobzaru*, precitată, § 75). În consecință, a existat o încălcare a art. 3 din Convenție sub aspect procedural.

II. Pretinsa încălcare a art. 6 alin. (1) din Convenție

86. Reclamantul s-a plâns că durata procesului penal împotriva sa a încălcat limitele unui „termen rezonabil”, astfel cum acesta este reglementat prin dispozițiile art. 6 alin. (1) din Convenție, care prevede astfel:

„Orice persoană are dreptul la judecarea (...) într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță (...), care va hotărî (...) asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa.”

A. Cu privire la admisibilitate

87. Guvernul a considerat că reclamantul nu a formulat plângerea în interiorul termenului de șase luni de la data soluției finale, referindu-se la soluția procurorului militar din 7 decembrie 1999. Potrivit legii în vigoare, soluția nu trebuia să-i fie comunicată acestuia.

88. Reclamantul a atras atenția asupra faptului că cercetările penale nu s-au încheiat, în opinia sa, prin soluția procurorului din 7 decembrie 1999.

89. Curtea reține că la data de 7 decembrie 1999, cercetarea penală s-a încheiat numai cu privire la unele infracțiuni din cele pretins săvârșite de către reclamant. Ancheta a continuat pentru restul acuzațiilor. În plus, Curtea reține că soluția din 7 decembrie 1999 nu a fost niciodată comunicată de către reclamant.

Pentru aceste motive, Curtea respinge excepția prealabilă a Guvernului (a se vedea, de asemenea, *mutatis mutandis*, cauza *Stoianova și Nedelcu împotriva României*, nr. 77517/01 și 77722/01, §§ 20-21, ECHR 2005-VIII).

90. Curtea reține că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 alin. (3) din

Convenție. Curtea apreciază că nu există niciun motiv de inadmisibilitate, astfel încât va declara cererea ca fiind admisibilă.

B. Cu privire la fond

91. Guvernul a arătat că procesul a fost foarte complex, în măsura în care reclamantul a fost subiect al cercetărilor penale cu privire la mai multe infracțiuni concomitent.

92. Reclamantul a contestat argumentul Guvernului și a considerat că cercetările au fost artificial prelungite pentru ca răspunderea penală să se prescrie, în scopul de a-l pune în imposibilitate să formuleze plângere pentru despăgubiri ca urmare a privării nelegale de libertate.

93. Perioada care va fi luată în considerare începe cel mai târziu la data de 11 ianuarie 1996 și se sfârșește la 4 iulie 2003. Este vorba deci de șapte ani și șase luni.

94. Curtea reamintește că rezonabilitatea duratei unui proces trebuie evaluată în lumina circumstanțelor cauzei și cu referire la următoarele criterii: complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și al autorităților implicate [a se vedea, printre multe altele, cauza *Pélissier și Sassi împotriva Franței* (GC), nr. 25444/94, § 67, ECHR 1999-II].

95. Curtea a identificat în mod frecvent încălcări ale art. 6 alin. (1) din Convenție în cauze care ridicau probleme similare speței analizate (a se vedea cauzele *Pélissier și Sassi* și *Stoianova și Nedelcu*, precitate). Mai mult, chiar presupunând că reclamantul a încercat să se ascundă pe perioada anchetei (a se vedea supra, §§ 42-43), Curtea reține că trimiterile repetate ale dosarului între parchet și procurorul militar au contribuit în mod semnificativ la prelungirea cauzei. Această deficiență este imputabilă autorităților, iar nu reclamantului (a se vedea, *mutatis mutandis*, cauza *Matica împotriva României*, nr. 19567/02, § 24, 2 noiembrie 2006).

96. Examinând întregul material aflat la dispoziția sa, Curtea consideră că Guvernul nu prezentat niciun fapt și nu a adus niciun argument capabil să conducă la o concluzie diferită în cauză. Având în vedere jurisprudența sa cu privire la acest subiect, Curtea consideră că în prezenta cauză durata procesului a fost excesivă și nu îndeplinește criteriile «termenului rezonabil».

În consecință, a existat o încălcare a art. 6 alin. (1).

III. Alte pretinse încălcări ale Convenției

97. Reclamantul s-a plâns că după arestarea sa nu a fost condus imediat în fața unui judecător, încălcându-se

dispozițiile art. 5 alin. (3) din Convenție. Cu toate acestea, Curtea reține că reclamantul a fost eliberat din arest la data de 18 decembrie 1997 și a formulat plângerea la data de 4 iulie 2003, mult după termenul de șase luni de la data la care situația de care s-a plâns a luat sfârșit [a se vedea cauzele *Mujea împotriva României* (decizie), nr. 44696/98, 10 septembrie 2002 și *Negoescu împotriva României* (decizie), nr. 55450/00, 17 martie 2005].

Rezultă că acest capăt al cererii a fost formulat dincolo de termenul limită și va fi respins în conformitate cu dispozițiile art. 35 alin. (1) și (4) din Convenție.

98. În temeiul art. 8 și art. 34, reclamantul s-a plâns cu privire la refuzul Tribunalului București de a-i remite copii ale dosarului său penal, precum și de faptul că procurorul a dispus o percheziție domiciliară și a confiscat scrisoarea adresată lui de către Curte. În această scrisoare din 5 mai 2006, reclamantul se plângea de faptul că procurorul a încercat să-l intimideze pentru a-l convinge să-și retragă plângerea.

Cu toate acestea, Curtea reține că reclamantul nu s-a plâns cu privire la actele procurorului în temeiul art. 278¹ C. proc. pen., care ar fi constituit un remediu efectiv în cauză [a se vedea cauza *Dumitru Popescu (nr. 1)*, precitată, §§ 43-45].

Mai mult, în ciuda dificultăților pe care reclamantul le-a întâmpinat în obținerea copiilor din dosarul său penal, nimic nu indică faptul că autoritățile urmăreau să-l convingă ori să-l descurajeze, încălcând astfel art. 34, după cum nicio consecință defavorabilă nu a rezultat pentru reclamant din această întârziere (a se vedea, *a contrario*, cauzele *Petra împotriva României*, hotărârea din 23 septembrie 1998, ECHR 1998-VII, p. 2854-55, § 43 și *Cotleț împotriva României*, nr. 38565/97, § 71, 3 iunie 2003).

Rezultă că acest capăt de cerere este neîntemeiat și va fi respins în conformitate cu dispozițiile art. 35 alin. (3) și (4) din Convenție.

99. În fine, prin scrisoarea din 16 ianuarie 2008, reclamantul s-a plâns în temeiul art. 6 alin. (3) cu privire la diferite încălcări ale dreptului său la apărare pe parcursul procesului penal împotriva sa, care este încă pe rol. Cu toate acestea, Curtea reține că acest capăt de cerere este prematur și ca urmare va fi respins în temeiul art. 35 alin. (1) și (4) din Convenție, pentru neepuizarea căilor interne de atac.

IV. Cu privire la aplicarea art. 41 din Convenție

100. Art. 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoloalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă”.

A. Prejudiciu

101. Reclamantul a solicitat suma de 1.000.000 euro pentru prejudiciul material și moral suferit, sumă ce include și valoarea celor două mașini confiscate în cursul urmăririi penale, respectiv 18.654 euro.

102. Guvernul a considerat că cererile reclamantului sunt inadmisibile de vreme ce acesta nu a semnat scrisoarea adresată Curții, în conținutul căreia se precizau aceste sume.

În plus, s-a apreciat că nu exista nicio legătură de cauzalitate între pretensele încălcări și daunele materiale solicitate. În ceea ce privește daunele morale, cuantumul acestora a fost apreciat ca exorbitant.

103. Curtea reține că art. 60 din Regulamentul său, asupra căruia reclamantul a fost informat prin scrisoarea din 31 iulie 2007, prevede condițiile pe care trebuie să le îndeplinească cererile pentru reparație echitabilă. Existența semnăturii reclamantului pe scrisoarea conținând cererea de satisfacție echitabilă nu se numără printre aceste condiții. Când Curtea acordă semnificație semnăturii reclamantului, acest aspect este expres prevăzut, cum este cazul art. 33 sau art. 34 din Convenție (a se vedea art. 45 din Regulamentul Curții). Ținând seama de consecințele severe pe care lipsa semnăturii le poate avea pentru reclamant (respingerea pretențiilor sale), Curtea nu va aprecia această condiție ca fiind obligatorie în cauza de față, în absența unei prevederi exprese. Argumentul Guvernului cu privire la inadmisibilitate va fi, în consecință, respins.

104. Cât privește pretențiile reclamantului, Curtea nu a identificat nicio legătură de cauzalitate între încălcările constatate și daunele materiale pretense; ca urmare, aceste pretenții vor fi respinse. Pe de altă parte, pe considerente de echitate, îi va fi acordată reclamantului suma de 8.000 cu titlu de daune morale.

B. Cheltuieli de judecată

105. Reclamantul nu a solicitat niciun fel de cheltuieli de judecată sau costuri ocazionate de procedurile naționale sau de procedura în fața Curții.

106. Ca urmare, Curtea nu va acorda nicio sumă cu acest titlu.

C. Dobânzi

107. Curtea hotărăște să aplice majorările de întârziere echivalente cu rata dobânzii pentru facilitatea de credit marginal practică de Banca Centrală Europeană, la care se vor adăuga trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE

1. Unește cu fondul și respinge excepțiile prelabile ale Guvernului;
2. Declară capetele de cerere privind art. 3 și art. 6 alin. (1) admisibile și restul capetelor de cerere inadmisibile;
3. Hotărăște că a existat o încălcare a art. 3 din Convenție atât sub aspect substanțial, cât și procedural;
4. Hotărăște că a existat o încălcare a art. 6 alin. (1) din Convenție;
5. Hotărăște
 - a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de 3 luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 alin. (2) din Convenție, suma de 8.000 euro cu titlu de prejudiciu moral, la care se va adăuga orice sumă datorată cu titlu de impozit sau taxă, sumă ce va fi convertită în moneda statului pârât;
 - b) că, începând de la data expirării termenului amintit și până la momentul efectuării plății, aceste sume vor fi majorate cu o dobândă simplă, a cărei rată este egală cu rata dobânzii pentru facilitatea de credit marginal practică de Banca Centrală Europeană, la care se vor adăuga trei puncte procentuale;
6. Respinge cererea de acordare a unei satisfacții echitabile pentru rest.

Redactată în limba engleză, apoi comunicată în scris, la data de 13 mai 2008, în aplicarea art. 77 alin. (2) și (3) din Regulament.

Santiago Quesada,
Grefier

Josep Casadevall,
Președinte

În conformitate cu dispozițiile art. 45 alin. (2) din Convenție și art. 74 alin. (2) din Regulamentul Curții, opinia separată concurentă a Judecătorului Myjer este anexată prezentei hotărâri.

OPINIA CONCURENTĂ A JUDECĂTORULUI MYJER

Sunt de acord cu concluziile Camerei asupra tuturor aspectelor cauzei și aș dori doar să adaug câteva remarci proprii.

Cât privește raționamentul din §§ 79 și 84: dacă reclamantul s-ar fi plâns numai cu privire la violențele fizice aplicate de anchetatori, faptul că raportul de expertiză medico-legală datat 4 aprilie 1996 (§ 32) stabilește clar că reclamantul prezenta „leziuni cauzate prin lovire cu obiecte contondente care ar fi putut avea loc cu 15 până la 30 de zile înainte de examinarea medicală” ar fi răsturnat sarcina probei. Guvernul ar fi trebuit să stabilească în mod satisfăcător că leziunile reclamantului au fost cauzate în alt mod decât – în întregime, în principal sau parțial – prin tratamentul la care a fost supus în arest (cauza *Ribitsch împotriva Austriei*, hotărârea din 4 decembrie 1995, Seria A nr. 336, § 34).

Însă reclamantul s-a plâns de faptul că a fost bătut de anchetatori și de colegii de celulă. Acest lucru complică puțin cauza, de vreme ce – în ceea ce privește violențele colegilor de celulă – în opinia mea Guvernul nu poate fi ținut responsabil pentru asemenea acte. În ceea ce privește responsabilitatea sa pentru violențele colegilor de celulă, ar trebui, în opinia mea, stabilit dacă autoritățile erau avizate despre aceste violențe, dar nu au făcut nimic ca să le prevină sau să le stopeze de îndată (or mai rău, le-au încurajat) or dacă condițiile de arest și/sau starea de sănătate a reclamantului erau de asemenea natură încât violențele colegilor de celulă erau, în circumstanțele particulare ale cauzei, predictibile, or dacă autoritățile, fiind avizate în mod corespunzător, nu au luat măsurile necesare pentru a preveni viitoare violențe care s-ar fi putut produce. În cauză este clar că soția reclamantului a formulat o plângere la data de 16 februarie 1996 (§ 29). Leziunile indicate în menționatul raport medical trebuie să se fi produs după data arătată. Hotărârea arată deci clar că autoritățile naționale nu se pot ascunde în spatele faptului că au anchetat aceste plângeri și că anchetatorii nu erau vinovați. De vreme ce erau avertizați încă de la data de 16 februarie 1996, răsturnarea sarcinii probei rămâne valabilă și în ceea ce privește violențele săvârșite de colegii de celulă.

Aș dori să mai adaug un alt aspect.

Reclamantul s-a plâns și de încălcarea art. 34. Sunt de acord că raționamentul cuprins în § 98 este în concordanță cu jurisprudența existentă. Sunt de asemenea